
Gjenopprettende prosesser i Vold i nære relasjoner

Veileder for meklere i Konfliktrådet

Vår visjon:

Møter mellom mennesker for et tryggere samfunn

Våre verdier:

Kvalitet, nytenkende og tro på mennesket

Denne versjonen er et utkast under arbeid som blir sendt ut på høring til hele Konfliktrådet.
Den endelige nye versjonen blir publisert høst 2019.

Utgitt av:

Sekretariatet for konfliktrådene
Møllergata 16
0179 Oslo

www.konfliktraadet.no

© Oslo, 2019

Første utgave: Juni 2019

Det må ikke kopieres eller gjengis fra dette veiledningsheftet uten Sekretariatet for Konfliktrådene sin tillatelse, jfr. åndsverksloven.

For spørsmål ta kontakt med post@konfliktraadet.no

FORORD

Sekretariatet for konfliktrådene (SfK) har utviklet denne veilederen som et tillegg til meklerhåndboka for å gi deg som mekler praktiske råd og tips til hvordan du kan tilrettelegge for *gjenopprettende prosesser i vold i nære relasjoner*.

Veilederen er basert på tidligere rutiner om vold i nære relasjoner i konfliktrådene og disse rutinene er samlet i denne veilederen. Den inneholder også oppdaterte referanser.

Grunnprinsippene for møter i vold i nære relasjoner er lik som andre møter og veilederen må derfor ses i sammenheng med meklerhåndboka, men metoden er annerledes da du vil bruke et tilpasset skript og egne rutiner for forsamtaler.

Veilederen informerer også om hvilke rutiner som gjelder ved møter i konfliktrådet hvor en av partene er ilagt besøksforbud. Det er også tatt med en egen veileder som er utarbeidet gjennom et pilotprosjekt i Sør- Trøndelag som handler om involvering av barn i saker med vold i nære relasjoner.

Konfliktrådet jobber med tillit. Du som mekler har en aktiv rolle i å skape tillit hos partene slik at de tør å gå i dialog, vise følelser og vise sårbarhet. Det er læring i å gjøre feil og i konfliktrådet får partene muligheten til å gjøre rett, overfor seg selv og den andre parten.

Du som mekler kan bidra til en positiv endring i andre menneskers sine liv. Men noen ganger er det ikke alltid at ting går slik som du hadde ønsket. Da er det viktig at du som mekler er klar over din rolle. At du skal tilrettelegge for dialogen mellom partene, men at det er opp til partene å frivillig komme frem til en løsning.

Oppdateringer og revidering av håndboka og tilleggshefter jf. lovendringer og utvikling på feltet er en kontinuerlig prosess. Informasjon om endringer av aktuelt regelverk vil i tillegg fortløpende kunngjøres på våre nettsider. Vi oppfordrer deg som mekler til å følge med på *meklernett* på www.konfliktraadet.no for å holde deg oppdatert på aktuelle problemstillinger og diskusjoner.

Dukker det opp problemstillinger og forhold som gjør at du som mekler kommer i tvil – da bør du *alltid kontakte administrasjonen i ditt konfliktråd*.

Vi takker alle som har vært involvert i arbeidet og ønsker deg lykke til som mekler.

Oslo, 28.06.2019

Sekretariatet for konfliktrådene (SfK)

Innhold

1	Innledning.....	4
1.1.	Forsamtale i saker med vold i nære relasjoner	6
1.2.	Saker med ilagt besøksforbud	8
1.3.	Å involvere barn i saker med vold i nære relasjoner.....	9
	Vedlegg 1: Skjema - Fritak fra taushetsplikten.....	19
	Vedlegg 2: Rutiner i saker med indikasjon på høyt trusselnivå.....	20
	Vedlegg 3: Rutiner i farlige situasjoner – for ansatte og meklere.....	21

1 Innledning

Denne veilederen bygger på Konfliktrådenes tidligere veileder om «Vold i nære relasjoner». I veilederen beskrives det kortfattet hva man må ta hensyn til når man tilrettelegger en sak med vold i nære relasjoner. Retningslinjene er ikke uttømmende, men er ment som en hjelp for deg som tilrettelegger.

Saker med vold i nære relasjoner krever spesiell håndtering i og med at det er tette bånd mellom de involverte. Ofte er barn direkte eller indirekte involvert og i mange tilfeller blir de lite ivaretatt. Hver familie vil ha forskjellige behov og det vil variere fra sak til sak hvilke virkemidler eller møteform som bør benyttes. Tilretteleggere i disse sakene må kunne være fleksible.

Begrepsavklaring

Det er fornuftig at man ikke bruker begrepene "mekler" og "mekling" i familievoldssaker. Begrepene "tilrettelegger" og "tilrettelagt dialog" vil ofte være bedre. Vold i nære relasjoner er ikke en uoverenstemmelse mellom to parter, men et overgrep som krever at gjerningspersonen tar ansvar for handlingen. Begrepet mekling kan derfor bli misforstått.

Kan tilrettelagt dialog i saker med vold i nære relasjoner føre til at et mishandlingsforhold opprettholdes?

Det blir ofte argumentert med at "mekling" egner seg dårlig i svært mange saker på grunn av ulikheter i maktforhold, og det hevdes også at mange gjerningspersoner går med på mekling utelukkende for å skaffe seg fordeler i saken og ikke som følge av et genuint ønske om å "gjøre opp for seg".

Begge argumenter kan være gyldige, men under forutsetning av at gjerningspersonen tar ansvar for sine handlinger kan en slik prosess ha mye for seg. I tillegg må fornærmede ha et genuint ønske om å få en forklaring på det som hendte, og ikke føle seg presset til å delta. Ved å sørge for at samtykke er reelt og at formøtene har vært gjennomført forsvarlig, kan partene være trygge på at de upartiske meklerne sørger for en konstruktiv dialog i rommet.

Det er heller ikke meningen at mekling knyttet til straffbare forhold skal dreie seg om harde "basketak" for å komme frem til løsninger begge parter kan være enige om. Det viktigste er at det fokuseres på fornærmedes behov for å forstå det som hendte. Vi skal ikke skape forventninger om tilgivelse eller knytte tilgivelse til prosessen. Dersom møtet derimot kan være en hjelp for fornærmede til å forsone seg med det som har hendt, kan mye være oppnådd.

Tilrettelegger i saker med vold i nære relasjoner bør ha noe kunnskap om temaet. Dette kan gjøre tilrettelegger i stand til å fange opp viktige signaler som tilsier at noe må gjøres for å forsøke å utjevne maktforholdene mellom partene.

Som kunnskapskilde anbefales [NOU 2003:31 "Retten til et liv uten vold - Menns vold mot kvinner i nære relasjoner"](#) og [NOU 2017:12 «Svikt og svik — Gjennomgang av saker hvor barn har vært utsatt for vold, seksuelle overgrep og omsorgssvikt»](#). Begge dokumenter kan lastes ned fra regjeringen.no sine nettsider.

Mannlig og kvinnelig tilrettelegger

Saker med vold i nære relasjoner skal håndteres av to tilretteleggere, en mann og en kvinne. Dette vil være med på å synliggjøre vår uavhengighet.

Formøter/møteform

Det er viktig at man **alltid** avholder individuelle formøter med den enkelte deltager. Dette bør ikke skje rett i forkant av møtet mellom partene fordi tilretteleggeren bør få tid til å vurdere om saken er egnet for et direkte møte. Partene bør også få tilbud om flere formøter hvis de har behov det.

Stormøte

Konfliktrådet kan tilby stormøter. Dette er et møte der man trekker inn alle som er berørt av en hendelse. Det kan være familie og nettverk rundt både gjerningsperson og fornærmet. I tillegg til familienettverk kan også offentlig etater som er viktig for partene trekkes inn. Her kalles mekleren "tilrettelegger" og møtet gjennomføres scriptbasert. Det vil si at det følger en fast mal.

Oppfølgingsmøte

Det bør avtales ett eller flere oppfølgingsmøter etter inngått avtale.

Logg

Det føres logg over all kontakt som foregår mellom tilrettelegger og partene. Med kontakt menes også mailkorrespondanse og telefonsamtaler. Loggen legges ved papirsaken når tilrettelegger anser saken som avsluttet.

Taushetsplikt

Ved samarbeid med andre etater må det sørges for at partene fritar offentlige instanser, som f.eks barnevernet fra taushetsplikten. Det foreligger et eget skjema for fritak fra taushetsplikten, se vedlegg til dette kapittelet.

1.1. Forsamtale i saker med vold i nære relasjoner

Utgangspunktet er konfliktrådets metoder og kunnskap. Dette er et tillegg i forbindelse med disse sakene.

Målet med forsamtalene er å gjøre det trygt nok og forutsigbart nok å møte den andre i det tilrettelagte møte. For å skape denne forutsigbarhet og trygghet trengs det nok og riktig informasjon om hva som skjer videre. Partene får tilbud om flere formøter dersom de trenger det.

- Formøtene gjennomføres i det lokalet som den tilrettelagte samtalen skjer
- Begge tilretteleggerne er med i forsamtalene. NB! Husk å være ute i god tid!
- Informere om konfliktrådet og konfliktrådets rolle og mandat i akkurat denne saken
- Stille spørsmål som:
 - Vet du hva du har sagt ja til?
 - Vet du hva vårt tilbud består i?
 - Hvilke **bekymringer** har du i forbindelse med møtet?
 - Hvilke **forventninger** har du til møtet?
 - Hvilke **behov** har du for gjennomføringen av møtet?
 - Hvem andre tenker du er berørt? Hva med barna?

Forberede partene på hvilke spørsmål som kommer til å bli stilt i det tilrettelagte møtet:

- Hvordan er det for deg å sitte her akkurat nå?
- Kan du fortelle hva som har skjedd?
- Hvordan er situasjonen nå?
- Hvilke behov har du?
- Hva ønsker du skal skje videre?

Forbered partene på tilretteleggerens rolle i møtet:

- Vi skal opptre upartisk i samtalen, vi har et ansvar for at begge parter er trygge nok slik at vi kan få til en dialog mellom dem.
- Vi vil behandle begge med respekt, det betyr også at de må tåle at vi smiler og er hyggelige med voldsutøver. Dette er viktig at fornærmede er informert om.
- Det å opptre upartisk er ikke å bagatellisere volden eller truslene, vi forventer og har som utgangspunkt/ krav at voldsutøver tar ansvar for volden. NB! Normalisering og bagatellisering av volden/ truslene kan komme fra begge parter.
- Det kan være et poeng å si noe om hvordan tilretteleggerne samarbeider i møtet. Hvem stiller spørsmål til hvem osv.
- Om det er ilagt besøksforbud i saken informeres det om at avtaler gjort i konfliktrådet vil holde seg innenfor rammen av det ilagte besøksforbudet.

Informere om rutiner for sikkerhet:

- Partene får ikke informasjon om når deres motpart er invitert til formøter.
- Fornærmede blir invitert 30 minutter før den tilrettelagte samtalen, fornærmede følges inn i rommet og en av tilretteleggerne er sammen med vedkommende til møtet starter.
- Voldsutøver inviteres til klokkeslettet for den tilrettelagte samtalen. Voldsutøver blir tatt imot av den av tilretteleggerne som ikke er sammen med fornærmede.
- Fornærmede får forlate den tilrettelagte samtalen minimum 10 minutter før voldsutøver. Blir fulgt ut av en av tilretteleggerne, mens den andre sitter igjen med voldsutøver.
- Klær, store bagger og lignende legges igjen utenfor møterommet.
- Be partene om å slå av telefonen.
- Fornærmede får velge hvor i møterommet hun/ han vil sitte (nærmest døren, lengst fra døren etc.).
- Det blir informert om sikkerhetsrutinene i forsamtalene med partene.

1.2. Saker med ilagt besøksforbud

Et besøksforbud betyr at det er totalt kontaktforbud mellom partene. Dette gjelder begge parter, både den som har begjært forbudet og den forbudet er ilagt mot. Når saken er sendt til oss er det en forutsetning at selve møtet mellom partene i konfliktrådet ikke er brudd på besøksforbudet. Men man skal legge opp til at partene ikke møtes på vei til eller fra møtet.

Se rutiner for sikkerhet under.

- Partene skal ikke ha informasjon om når deres motpart er invitert til formøter.
- Fornærmede skal inviteres 30 minutter før den tilrettelagte samtalen, fornærmede følges inn i rommet og en av tilretteleggerne er sammen med vedkommende til møtet starter.
- Voldsutøver skal inviteres til klokkeslettet for den tilrettelagte samtalen. Voldsutøver blir tatt imot av den av tilretteleggerne som ikke er sammen med fornærmede.
- Fornærmede skal forlate den tilrettelagte samtalen *minimum 10 minutter* før voldsutøver. En av tilretteleggerne følger vedkommende ut, mens den andre sitter igjen med voldsutøver.
- Klær, store bagger og lignende skal legges igjen utenfor møterommet
- Be partene om å slå av telefonen.
- Fornærmede får velge hvor i møterommet hun/han vil sitte (nærmest døren, lengst fra døren etc).
- Informasjon om sikkerhetsrutinene skal gis i forsamtalene med partene.

NB! Når det gjelder avtaler i saker hvor det også er ilagt besøksforbud er det viktig å huske på at man ikke kan lage avtaler som går på tvers av det ilagte besøksforbudet. Det betyr at man ikke kan lage avtaler om at partene skal møtes, sende hverandre SMS, ringe eller ha kontakt så lenge besøksforbudet gjelder.

1.3. Å involvere barn i saker med vold i nære relasjoner

Det er utarbeidet en egen veileder gjennom pilotprosjekt i Sør – Trøndelag om gjenopprettende prosesser i vold i nære relasjoner. Du finner den i sin helhet i dette kapittelet.

«Barn har rett til å si sin mening og bli hørt. Barnet har rett til å si sin mening i alt som vedrører det og barnets meninger skal tillegges vekt.» Barnekonvensjonens §12

Å INVOLVERE BARN I FAMILIEVOLDSSAKER

Prosjektet familievold, forsoning og forebygging kom i gang i 2008 og er en del av regjeringens handlingsplan mot vold i nære relasjoner. Oppdraget fra politi- og justisdepartementet har i korte trekk vært dialog og offentlig/privat nettverksbygging i og rundt familier som opplever vold i hjemmet.

Barna i familiene har helt fra begynnelsen av hatt stort fokus. Flere barn har deltatt i prosessen hvor megling eller familieråd har vært benyttet. Etter hvert som erfaringene har blitt gjort, har jeg fått spørsmål fra ulike meglere om kommunikasjon med barn og behov for mer kunnskap. Dette førte til at vi arrangerte et meglerseminar med temaet i begynnelsen av mai 2011, med ønske om en prosess, hvor en egnet modell for involvering av barna i disse sakene skulle utvikles.

Denne veilederen skal være et verktøy for meglere i konfliktrådet. Målet er å få fram barnets stemme slik at denne kan tas hensyn til i avtalene som utformes. Anbefalinger og oppbygging av barns involvering kan også benyttes i andre type saker enn familievold.

ET NYTT SYN PÅ BARNET

På 1990- tallet ble begrepet barneperspektivet tatt i bruk i forskning, politiske programmer og i ulike virksomheter som berører barn. Bakgrunnen for dette var blant annet at barn gjennom barnekonvensjonen hadde fått rett til deltagelse. Ny forskning på barns utvikling hadde dokumentert at barn på en rekke utviklingsområder er mer kompetent enn tidligere antatt, og forskere, praktikere og politikere fattet interesse for hvordan verden ser ut fra barnets perspektiv¹.

Barns rett til deltagelse handler ikke om at de skal bestemme selv, men at de skal ha mulighet til å si sin mening og påvirke beslutningen. Det er et grunnleggende behov, også for barn, å ha innflytelse i eget liv. Studier viser at barn ikke ønsker å ta avgjørelsene selv i vanskelige saker, men de ønsker å si hva de mener og tenker².

I sin doktorgradsavhandling «Hvordan opplever ungdom å delta i familieråd» sier Sveinung Horverak: «Familieråd har fokus på barnets rett til å delta og bestemme i sin egen sak etter alder og modenhet. Det skal tungtveiende grunner til at barn ikke skal delta. Barnet blir sett på som et subjekt, som selv tar aktivt stilling til sitt liv og sine omgivelser. Barnet er ikke autonomt i den forstand at det er uavhengig av de voksne, men det har sine egne rettigheter til å bli hørt og tatt hensyn til. Barnet er avhengig av sitt samspill med sine omgivelser, akkurat som de voksne, og dette ivaretas ved at barnet er med på å legge premissene for samspillet.

¹ Hvordan legge til rette for barns deltagelse i familierådets beslutningsprosess, Astrid Strandbu Barnevernets utviklingssenter i Nord-Norge 2008

² Astrid Strandbu 2008

Barnet er ikke et objekt som diagnostiseres og bestemmes over av voksne eksperter uavhengig av egne meninger»³.

Det er viktig å merke seg at barnet har en rett til å si sin mening, og ingen plikt. Dette innebærer at det er opp til barnet selv å avgjøre om det vil si sin mening. Barnet skal ikke føle seg presset til å uttale seg. Sammen med informasjon om saken må barnet gjøres kjent med at det står fritt til å uttale seg⁴.

KONFLIKTRÅDETS BEFATNING MED BARN

Konfliktrådet oppstod blant annet som et tiltak for å hindre at unge lovbrøyttere ble satt i fengsel⁵. Konfliktrådet har således mange års erfaring i å håndtere ungdommer i dialog som både lovbrøyttere og som krenket.

Det er likevel behov for at konfliktrådet i enda større grad innretter sin virksomhet etter barnekonvensjonens § 12. Dette medfører at man i første omgang identifiserer barna som berørt i de ulike sakene som konfliktrådet håndterer, og videre en strategi for hvordan barnets stemme kan bringes inn i møterommet. Avtalene som besluttes bør ta høyde for barnets perspektiv.

Å snakke med barn, kan være en utfordring og forskning viser at til og med barnevernstjenesten i overraskende liten grad snakker med barna sakene gjelder⁶. I evalueringsrapporten av familievoldsprosjektet⁷ er en 15 år gammel gutt som var utsatt for vold fra sin far referert:

«Æ føle at det va viktig ka æ syns...det føltes ikke så godt når det skjedde (volden) og dët va det viktig for dæm å vit...det va godt å få det ut. **Det hendte jo for over et år siden og vi snakke jo først nå... æ skulle kanskje ønske det va litt før...da hadde æ fått uttrykt mæ litt før.** Æ har fått sagt det som hendte og det æ føle... æ føle mæ litt mer sånn åpen.»

Gutten sier videre:

«Æ ville spørre han om hvorfor han gjør det, æ hadd aldri turt å spørre han face to face liksom.»

Uttalelsene avdekker et behov for å stille spørsmål til gjerningspersonen og få snakket med noen om det som skjedde. Gutten ble også bevisstgjort hvordan han kunne forholde seg om ny vold oppsto. Barnet ble synlig i prosessen, han ble hørt og hans ønsker ble tatt på alvor.

³ Hvordan opplever ungdom å delta i familieråd? Et bidrag til arbeidet med barnevernets etikk og diskusjon om barnevernets rolle i samfunnet. Phd avhandling. Trondheim 2006 Sveinung Horverak

⁴ Snakk med meg! En veileder om å snakke med barn i barnevernet- utgitt av Barne- og likestillingsdepartementet

⁵ Konfliktrådsloven-kommentarutgave ved Morten Holmboe

⁶ Snakk med meg! En veileder om å snakke med barn i barnevernet. Utgitt av Barne- og likestillingsdepartementet.

⁷ Tilrettelagte samtaler ved familievold Elvegård/Frigstad/Thorshaug NTNU Samfunnsforskning

MEGLING/STORMØTE (familieråd) OG BARNES DELTAGELSE

Involvering av barn i saken bør sees i sammenheng med involvering av nettverket for øvrig. Forskning på nettverksmodellen familieråd i barnevernet er også relevant i vår sammenheng:

«Familieråd inneholder både perspektivet konflikt som eiendom, samt oppretting av en møteplass hvor maktforskjeller utjevnes og berørte parter høres. Sannsynligvis er det på dette feltet familieråd i størst grad utfordrer det rådende profesjonelle byråkrati, som har en paternalistisk tradisjon i den forstand at de profesjonelle definerer hva som er det gode liv, og de har makt til å handle overfor enkeltpersoner ut fra dette. Ved å bringe inn familiens nettverk sørger en for at barnets problem blir gjort til familiens og nettverkets eiendom, ikke bare barnevernets. En sørger for å utjevne maktforskjeller ved at møtet holdes på nøytralt sted, de offentlige er i mindretall i forhold til de private...» Sveinung Horverak⁸

Noe av det viktigste med nettverksinvolvering er å få inn nye perspektiver og løsningsforslag ved at nye personer kan se problemene med nye øyne. Det at flere vet om det som har skjedd i familien, kan også bidra til å trygge barn og voksne som er direkte berørt. Når det gjelder antall deltagere i stormøte/familierådet, kan det se ut at det for noen barn ligger en smertegrense på 7-8 deltagere fra det private nettverket⁹. Det er greit å merke seg dette, uten at man legger begrensninger på familien om de vil ha flere deltagere til stede. Uansett, målet er ikke å ha med flest mulig heller ikke færrest mulig. Det er viktig at de som faktisk kan bidra med noe før, under og/eller etter møtet er til stede. Tilretteleggerne bør også være oppmerksomme på at viktige personer lett kan bli ekskludert fra møtet på grunn av konflikter mellom voksne.

Når det gjelder nedre grense i alder for et barns deltagelse, er det nok lurt å ta utgangspunkt i barnevernslovens §6-3 som sier:

«Et barn som er fylt 7 år, og yngre barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter, skal informeres og gis anledning til å uttale seg før det tas avgjørelse i sak som berører ham eller henne. Barnets mening skal tillegges vekt i samsvar med barnets alder og modenhet.»

Det er mange måter å involvere barnet på før, under eller etter møtet:

- **Det kan være tilstede under hele eller deler av møtet**
- **Det kan skrive brev som formidles av megler eller andre under møtet**
- **Noen barn skriver dikt, sanger eller tegner**
- **Det kan la seg representere av støtteperson eller meglerne kan formidle det de ønsker etter et formøte**
- **Barnet ønsker informasjon i etterkant av møtet foreldrene har vært i og om hva som ble utfallet av avtalen dem imellom**

⁸ Hvordan opplever ungdom å delta i familieråd? Et bidrag til arbeidet med barnevernets etikk og diskusjon om barnevernets rolle i samfunnet. Phd avhandling. Trondheim 2006, Sveinung Horverak

⁹ Se ref 8.

Megler bør tilby foreldrene (verge) en samtale (formøte) med barn som er berørt av det som har foregått. Hensikten med samtalen er å bringe barnets opplevelse av hendelsen fram, slik at man kan ta hensyn til dette når avtaler inngås.

Kanskje har barnet spørsmål rundt det som har skjedd og er usikker eller redd. Kanskje trenger det å trygges på hva det kan gjøre om vold skjer igjen (ringe tante, politiet evt. andre). Barnet trenger også lettfattelig informasjon. Igjen må det påpekes at barn har en rett til deltagelse og til å si sin mening, men ingen plikt. Barnet bør spørres om det ønsker å være tilstede eller involveres på annet vis, jfr punktene over.

Om barnet ønsker å formidle sine meninger gjennom en voksen, bør barnets uttalelser skrives ned så nøyaktig som mulig. Dette gjelder også eventuelle svar som skal formidles tilbake fra andre parter til barnet.

Vi møter ofte foreldre som bagatelliserer det som skjer. De tror for eksempel at barnet ikke har fått med seg handlinger som skriking, knusing og slag. Et vanlig utsagn er: «De lå jo oppe og sov i andre etasje». Forskning viser at barn får med seg det som skjer. Selv om barna ikke ser volden, merker de at noe er galt¹⁰. Dette skaper frykt og utrygghet og er skadelig for barnet. **For mer informasjon om barn som er vitne til vold les vedlagte hefte «Små vitner til vold», som også rutinemessig leveres ut til partene.**

Foreldrene ser ikke alltid behovet for å involvere barnet. Det kan være lurt å be foreldrene tenke seg om i forhold til om barnet skal høres eller ikke.

KOMMUNIKASJONEN MED BARNET

Det er de seinere 10-15 årene skrevet mye om samtaler med barn. I Norge har pedagogene Kari Trøften Gamst og Åse Langballe utviklet modeller for samtaler/avhør både hos politi og barnevern. I sin manual til filmen Se min kjole «Oda i dommeravhør» sier de:

«Avhør av (samtaler med) barn handler om holdninger og væremåter den voksne har i møte med barnet. I dette ligger først og fremst empatiske kommunikasjonsferdigheter som ikke kan utføres som enkle håndgrep og med noen prinsipper og teknikker»¹¹.

Det vil nok bestandig være sånn at noen egner seg bedre enn andre til å samtale med barn, ut fra egen natur. Jeg våger å påstå at mange av våre meglere besitter de nødvendige egenskapene som skal til. Jeg hevder videre at å snakke med barn ikke behøver å være vanskelig. Likevel er det en fordel å ha kunnskaper om hvilke hensyn man bør ta i møtet med barnet spesielt, og samtidig ha i mente at kommunikasjon kan være vanskelig om det er barn eller voksne man står overfor. En kommunikasjon vil aldri kunne bli perfekt og det er rom for å feile, også i møtet med et barn. En ydmyk innstilling til dialogen og egen innsats er et godt utgangspunkt.

¹⁰ Små vitner til vold. Informasjonshefte om barn som lever med vold i familien. Alternativ til Vold og Senter for krisepsykologi i Bergen.

¹¹ Se min kjole- Oda i dommeravhør. Kommunikasjon med barn-en dialogisk metode av Gamst og Langballe.

Konfliktrådets generelle opplæring av meglere hvor åpne spørsmål, respekt, aktiv lytting, oppsummering, og bevisstgjøring rundt upartiskhet inngår, er et godt fundament for å kommunisere med alle typer mennesker, også barn. Meglerne har fått undervisning i at meglingen må tilpasses partenes forutsetninger:

«Det kreves en viss modenhet å kommunisere meningsfullt og likeverdig med andre. Spesielt barn og unge kan ha vanskeligheter med å sette ord på det de tenker, føler og mener....megler må forenkle språket når en av partene er barn eller ungdom, uten å identifisere seg med deres sjargong. Meglere må også være oppmerksom på at noen parter trenger mer tid enn andre før de svarer»¹².

Det er viktig å være klar over faren for å påvirke barnet til å forklare seg feilaktig. Barn, men også voksne, kan gi feil informasjon om de blir utsatt for ledelse. Dette kan dreie seg om emosjonelt press og forventninger fra voksne, ledende spørsmål og at barna får feil eller misvisende informasjon. Når barna derimot blir møtt av voksne med gode intervjuferdigheter, kan de helt ned i tre-års alderen gi forbløffende nøyaktig og detaljrik informasjon¹³.

IMPLEMENTERING AV SAMTALEMODELL I KONFLIKTRÅDET

Internasjonal forskning viser at det er vanskelig å tilegne seg kommunikasjonsferdigheter, og vektlegger betydningen av gode opplæringsmetoder om kunnskapene skal omsettes til ferdigheter etter opplæring¹⁴.

Viktige faktorer for å få til dette er:

- Detaljerte manualer
- Praktisk trening
- Veiledning
- Støtte fra ledelsen

Med dette i mente og med utgangspunkt i Gamst og Langballes modell med en faseinndeling av samtalen, har jeg laget et forslag til en forholdsvis detaljert framgangsmåte for meglernes møte (formøte) med barnet.

¹² Håndbok for meglere des. 2007 Konfliktrådet. Side 54

¹³ Gamst og Langballe 2004

¹⁴ Den vanskelig samtalen. Barneperspektiv på barnevernsarbeid. Kunnskapsbasert praksis og handlingskompetanse. Langballe/Trøften Gamst/Jacobsen.

Forberedende fase:

Mål	Hvordan	Mulige formuleringer
- å skape forutsigbarhet - å redusere stress	- barnets foreldre bør oppfordres til å forberede barnet på møtet dagen før. Dette for at barnet skal slippe ubehag i flere dager eller uker forut for møtet. -vurdere om man før møtet, bør innhente opplysninger om barnet hos foreldre eller andre (interesser, familieforhold, skole) -vurdere støtteperson til barnet (kanskje ikke mor og far som er direkte berørt?) -hva bør mor/far si til barnet om konfliktråd og samtalen? Mentale forberedelser: -hvordan påvirkes du følelsesmessig? Hvordan kan du forberede deg på å ta imot barnets informasjon? Hvilken støtte trenger du? -forbered gjerne notater som kan brukes aktivt i forsamlingen.	"Konfliktrådet er et sted/kontor hvor mennesker møtes for å snakke om det som er vanskelig. Her kan man også få hjelp til å fortelle mor, far eller andre, hva man mener, hvordan man ønsker å ha det hjemme, på skolen eller blant venner." (kan brukes under neste fase eller for foreldre som skal formidle hva konfliktråd er.) "Jeg pleier å snakke med barn, ungdom og voksne. Det er jobben min som megler." (kan brukes under neste fase eller noe foreldre kan ta med seg for å beskrive en megler)

Kontaktetablering:

Mål	Hvordan	Mulige formuleringer
-å skape kontakt og klima for tillit	<p>-presentere deg selv.</p> <p>-være interessert i barnet. Snakke om skole, fritid om dette er naturlig. Skape en dialog.</p> <p>-anerkjenn barnet.</p> <p>-fang opp signaler, innspill og tema</p> <p>-informasjon om taushetsplikt</p> <p>-informasjon om hvorfor saken er i konfliktrådet</p> <p>-avklare roller</p> <p>-om du må notere eller lese fra notater, forklar hvorfor og oppfordre barnet til ikke å la seg forstyrre.</p> <p>-pass på så det ikke blir for mye og vanskelig informasjon. Prøv å få til en dialog rundt informasjonen. Spør barnet om hva det synes om loven som gir dem rett til å høres.</p>	<p>"Jeg vet ikke så mye om deg, men er nysgjerrig på hvem du er. Fortell meg gjerne om deg selv. (om skole, hva liker du å holde på med, hvem er viktige personer rundt deg)"</p> <p>"Det du sier til meg, vil jeg ikke fortelle til noen. Men om jeg blir redd for at noen ikke er snille mot deg og at du ikke har det bra, så sier loven at jeg må fortelle det til barnevernet."</p> <p>" Loven sier at alle barn har rett til å fortelle hvordan de har det, si hva de mener og at voksne skal høre på det barnet har å si, før de bestemmer." (barnekonvensjonen)</p> <p>"Det er du som bestemmer hva du vil snakke om i dag, og om det er noe du ikke ønsker å snakke om, så behøver du ikke si noe. Jeg vil lytte til det du sier, og stille spørsmål, sånn at vi er helt sikker på at alt som er viktig kommer fram."</p> <p>"Har du noe å spørre om?"</p>

Dialogen: Mål	Hvordan	Mulige formuleringer
<p>-at barnet uttrykker seg fritt om hva som har skjedd og hvordan han/hun opplevde dette.</p> <p>- å trygge barnet</p> <p>- å sørge for å finne barnets perspektiv slik at meglingen/stormøtet/familierådet, kan ta hensyn til dette.</p> <p>-å finne ut om barnet har personer rundt seg som kan støtte det</p> <p>-å gi informasjon som skaper trygghet.</p>	<p>-innled med hva du vil barnet skal begynne å fortelle om.</p> <p>-bydende imperativ form. (fortell, forklar, beskriv)</p> <p>- åpne spørsmål-ikke ledende.</p> <p>-bruk nøkkelspørsmål om det barnet sier bør utdypes.</p> <p>-vær direkte, men nøytral.</p> <p>-normalisering.</p> <p>-oppsummere underveis. (Dette betyr å ta på alvor. Du har hørt og fått med deg det som har skjedd.)</p> <p>-aktiv lytting</p> <p>-tål stillhet</p> <p>-finn ut om barnet har tanker rundt hva som kan gi det en trygg hverdag.</p> <p>-finne ut hvordan barnet kan delta eller bidra i forbindelse med megling/familieråd (stormøte)</p> <p>-gi informasjon om meglingen/stormøtet foregår.</p> <p>(Hvem er tilstede, hva skal skje, hvilke roller har de forskjellige tilstede)</p> <p>Tenk på hvordan dere sitter. Parter kommuniserer best når de er mest mulig i likevekt i forhold til hvordan de sitter.</p> <p>Kanskje bør man ha mindre stoler å sitte på som både megler og barnet benytter.</p>	<p>"Jeg vil du skal fortelle alt om hvordan du har det?"</p> <p>"Hva ønsker du å fortelle?"</p> <p>"Fortell om det du husker best."</p> <p>"Hva vet du om det som har skjedd i etterkant?"</p> <p>"Du sier at..... fortell mer om det." (nøkkelspørsmål)</p> <p>"Hva tenker du om det som har skjedd?"</p> <p>"Hva skal til for at du skal føle deg trygg?"</p> <p>"Tårene dine renner. Hva tenker du?" (speiling)</p> <p>"Hva trenger du nå?"</p> <p>"Hva ønsker du fra din mor og din far?"</p> <p>"Hva av det du har fortalt meg synes du er viktig at mamma og pappa får vite?"</p> <p>"Hvordan ønsker du å fortelle dem dette?"</p> <p>"Noen tegner og skriver for å fortelle om hva de mener. Hva synes du om det?"</p> <p>"Jeg vet at flere barn føler det akkurat som deg." (normalisering)</p> <p>"Du forteller at...har jeg oppfattet deg riktig?"</p> <p>"Jeg er ikke sikker på om jeg forstod deg rett, så jeg må spørre deg en gang til."</p> <p>"Nå vet du at mamma og pappa skal snakke sammen i et møte. Hva tenker du om det?"</p>

Avslutning: Mål	Hvordan	Mulige formuleringer
-å oppsummere -å klargjøre hva som skjer videre -avslutte positivt	-vurder oppsummering av informasjon barnet har gitt. -gi barnet informasjon om hva som skal skje videre. -barnet skal oppleve å bli ivaretatt, forstått og tatt på alvor. Vær oppmerksom på skyldfølelse. -spor gjerne over på dagligdagse temaer igjen, om naturlig.	"Nå vet du at mamma og pappa skal i møte neste uke, for å lage en avtale om hva de må gjøre for at dette ikke skal skje igjen." "Hvordan har det vært å snakke med meg?" "Hva tenker du om det du har fortalt?" "Hva skal du nå?" "Det har vært veldig fint å snakke med deg»

BARNES DELTAGELSE I MEGLING/STORMØTE/FAMILIERÅD

Når det i overensstemmelse med foreldre/verge eventuelt barnevern er bestemt at barnet skal delta, må man vurdere om barnet skal være med på hele eller deler av møtet. Har foreldrene interne problemstillinger som er barnet uvedkommende, bør dette behandles først.

Det er viktig at barnet på forhånd vet at det er frivillig om det ønsker å bringe fram sin mening. Det som skal diskuteres er gjerne følelsesmessige vanskelige tema. Det er sannsynligvis konflikter i barnets familie og kanskje ønsker ikke barnet å dele noe der og da. Barnet kan likevel være med på det som skjer og har mulighet til å danne egne meninger og kan på et seinere tidspunkt uttrykke disse, om det ønsker det.

Barnets forutsetninger for å bringe fram egne meninger varierer. Enkelte forteller kontinuerlig hva de mener i hvilken som helst sammenheng, mens andre holder egne synspunkter for seg selv. Kanskje trenger noen hjelp fra en støtteperson dersom deres syn på saken skal komme fram. Vi må være fleksible og kreative i forhold til hvordan barnets mening skal komme fram.

Barnets mening

Ifølge barnekonvensjonen skal barnets mening lyttes til og tas på alvor. Dette innebærer i denne sammenheng at barnets argumenter inkluderes og vurderes på lik linje med andre innspill. Det kan i denne sammenheng være en utfordring at foreldrene og barnet har ulike interesser. Foreldre og andre voksne i barnets nettverk bør bevisstgjøres i forkant på denne interessekonflikten og spørres om de er villige til å tillegge barnets argumenter vekt, dersom dette strider mot deres egne interesser. Poenget er for øvrig ikke at barnet skal få det som det vil. Men det er et problem dersom barnet ikke blir hørt i situasjoner hvor barnet har det beste argumentet¹⁵.

¹⁵ Hvordan legge til rette for barns deltagelse i familierådets beslutningsprosess. Astrid Strandbu 2008.

Oppfølging

Når møtet går mot slutten og eventuelt en avtale er i havn, er det viktig å sjekke ut hvordan barnet har det. Har barnet behov for å få forklart noe som eventuelt er uklart. Hva tenker barnet om møtet og om avtalen som er inngått? Det kan også tenkes at barnet føler seg utrygt og har behov for noen å snakke med i etterkant.

Dersom det er hensiktsmessig bør barnet få en egen kopi av avtalen.

VARSEL TIL BARNEVERNET

Om det i samtalen med barnet eller voksne kommer fram opplysninger som gir bekymring for barnets situasjon, skal barnevernet varsles. Ta kontakt med administrasjonen, som vil gjennomføre en formell varsling til barnevernet, evt. politi.

...OG TIL SLUTT

Øvelse gjør mester. Hiv deg inn i samtalene og prøv. Det er faktisk lov å gjøre feil, også når det er barn man kommuniserer med. Finn din egen stil og ta med deg kunnskapen fra denne veilederen.

Vær åpen med medmeglere omkring utrygghet og behov for støtte. Evaluer hverandre og be om assistanse fra oss i administrasjonen. Utvikling av kommunikative egenskaper er en personlig prosess, som kan være krevende, meningsfull og lærerik.

Trondheim 09. november 2011

Guro Angell Gimse

Vedlegg 1: Skjema - Fritak fra taushetsplikten

SAKSFORHOLD		
Mottatt ved konfliktrådet:		Konfliktrådets saksnr.
Tidspunkt for hendelsen:		STL
Saken gjelder:		Deres ref.
PARTER		
Påklaget:	Navn:	Fødselsnummer:
	Adresse:	
Fornærmede:	Navn:	Fødselsnummer:
	Adresse:	
<p>Jeg samtykker herved i at overfor nevnte sak blir behandlet i konfliktrådet.</p> <p>Behandlingen i Konfliktrådet baseres på tverrfaglig samarbeid og det kan knyttes kontakter mot familie, lokalt nettverk, barnevern, Nav, skole, helse, frivillige organisasjoner og andre bidragsytere.</p> <p>Jeg samtykker i at saken min kan behandles mellom de involverte gruppene uavhengig av de enkelte deltakernes taushetsplikt.</p>		
UNDERTEGNEDES SAMTYKKE		
Dato:	Påklaget:	Verge:
Dato:	Klager:	Verge:
SAMTYKKE INNHENTET MUNTILIG FRA		
Dato:	Påklaget:	Verge:
Dato:	Klager:	Verge:
Innhentet av:		

Vedlegg 2: Rutiner i saker med indikasjon på høyt trusselnivå

Sakene som konfliktrådet mottar har stort spenn, fra de mer bagatellmessige saker til alvorlige saker der konfliktnivået er høyt. Selv om tilspissede situasjoner har forekommet uhyre sjelden i konfliktrådets historie, skal vi ha tenkt igjennom problematikken og ha rutiner alle er kjent med for slike situasjoner. Vi skal ha et «føre var» prinsipp.

Verken administrasjonen eller meklerne kjenner partene fra før, og det kan derfor vanskelig gjøres en vurdering av risikoen for utøvelse av trusler eller vold før partene møtes til mekling. Vi kan imidlertid få indikasjoner på at konfliktnivået er høyt, enten ved saksopplysninger eller gjennom samtaler meklerne har med partene.

1. Tiltak før meklingsmøtet:

- Dersom administrasjonen får indikasjoner på høyt konfliktnivå, at en av partene er ustabil eller har andre opplysninger som kan tilsi at en kan forvente hendelser, skal meklingen gjennomføres med to meklere. I saker som omhandler vold, mobbing og trusler skal det som hovedregel være to meklere.
- Dersom mekler får indikasjoner på forhånd, skal mekler gi beskjed til administrasjonen som sammen med mekler sørger for at meklingen gjennomføres med to meklere.
- De meklingslokalene som kommunene stiller til rådighet skal i størst mulig grad ha telefon.
- Vurder å ha møtet i konfliktrådet sine lokaler og sørg for at det er noen fra administrasjonen tilstede

2. Tiltak under meklingsmøtet:

- Meklere skal være bevisst på plasseringen ved dør utgang.
- Partene skal, før meklingen starter, orienteres om at meklingen avbrytes umiddelbart ved tilløp til trusler, vold eller annen truende oppførsel.

3. Tiltak dersom meklere eller administrasjonen blir utsatt for trusler, vold eller annen truende oppførsel:

- Politi, og eventuelt helsepersonell, skal kontaktes så raskt som mulig, og saken skal anmeldes.
- Konfliktrådsleder skal kontaktes, og møte mekleren/medarbeideren så snart som mulig for en samtale.
- Det skal vurderes om ytterligere tiltak er nødvendig.

4. Hva mekler skal gjøre dersom det fremsettes trusler fra en part til en annen part i meklingsmøtet:

- Mekler kontakter konfliktrådsleder etter meklingen.
- Veileder i administrasjonen tilbyr så mekler en samtale.

(Hentet fra HMS-perm)

Vedlegg 3: Rutiner i farlige situasjoner – for ansatte og meklere

Ved brann - 110

- Ansatt er gjort kjent med kontorets rømningsveier og følger oppgitte rutiner
- Meklere er gjort kjent med meklingslokalets rømningsveier og følger oppgitte rutiner

Ved sykdom - 113

- Oppstår det akutt sykdom eller hvis noen blir alvorlig skadet ring 113
- Det er førstehjelpspakke i konfliktrådene

Ved trusler og vold - 112

- I kontortiden varsles kollegaer og i alvorlige situasjoner politiet
- På kveldstid varsles politiet - 02800

Blir du oppmerksom på trusler eller nært forestående hendelser så plikter du å melde til leder, jfr. [Avvergingsplikten – Straffeloven §196](#)

Alle hendelser rapporteres til leder så snart som mulig.

(Hentet fra HMS-perm)